C U R T E A D E A P E L N O R D

Dosarul nr.21rji-1508/2024 Judecătoria Orhei sediul Rezina

Judecător: Ludmila Tetiu

D E C I Z I E
În numele Legii

15 ianuarie 2025 **mun. Bălți**

Colegiul penal al Curții de apel Nord

În componența:
Președintele de complet: Ion Talpa
Judecătorii: Oxana Mironov și Ghenadie Liulca

judecând în ordine de recurs, recursul directorului adjunct al Penitenciarului nr.17-Rezina, Vitalie Cuiban împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Rezina din 05.01.2024 privind admiterea plângerii condamnatului **Bejan Serghei** împotriva administrației instituției penitenciare referitor la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale,

după expunerea esenței cauzei de către judecătorul-raportor, ținând cont de argumentele invocate în recurs, în raport cu materialele cauzei şi prevederile legii în vigoare, Colegiul penal,-

C O N S T A T Ă :

La 10 august 2023, în adresa Judecătoriei Orhei, sediul Rezina, a parvenit spre examinare plângerea condamnatului Bejan Serghei împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție din Penitenciarul nr.17 Rezina, care conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului, garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

În motivarea plângerii, condamnatul a indicat că, a fost deținut în Penitenciarul nr. 13-Chișinău și Penitenciarul nr. 16-Pruncul. În penitenciarul nr. 13-Chișinău a fost deținut în perioadele: 30.12.1992-08.06.2001 și 03.06.2019-13.06.2019.În penitenciarul nr. 16-Pruncul a fost deținut în perioada 25.08.2020-08.09.2020. Bejan Serghei invocă deținerea sa în cadrul Penitenciarului nr. 13- Chișinău şi Penitenciarul nr. 16-Pruncul în condiții inumane şi degradante care afectează drepturile garantate de art. 3 din CEDO. Astfel avocatul Ion Șova a solicitat ca obiecțiile împotriva penitenciarele nr. 13 Chișinău și penitenciarul nr. 16 Pruncul, referitor la condițiile de detenție să fie examinate în cadrul ședinței de judecată. În privința Penitenciarului nr. 13-Chişinău, Bejan Serghei invocă următoarele obiecții: celule în care a fost deținut erau amplasate la demisol, pe perioada rece a anului, în încăperile respective, persista frigul iar în perioadele de vară era năduf; celule nu aveau un sistem de ventilare funcțional, erau mucegăite; gura de acces a sistemului de canalizare era amplasată în imediata apropiere a ușii celulei; adesea deșeurile din sistemul de canalizare, din cauza disfuncționalității, se revărsau în celule iar administrația penitenciarului zile în șir nu întreprindeau nimic pentru remedierea situației; celule nu erau iluminate corespunzător, geamurile erau foarte mici şi amplasate mai multe rânduri de gratii care făceau inaccesibilă pătrunderea naturale în celulă; celulele erau supraaglomerate, hrana oferită era urât mirositoare; personalul medical nu reacționa la plângeri

referitoare la starea de sănătate, de multe ori primea drept tratament doar o jumătate de pastilă; lenjeria de pat, mobilierul din celulă erau într-o stare deplorabilă; sanitar nu era delimitat de restul celulei; în celule erau șoareci, gândaci; plimbările zilnice în afara celulei nu aveau loc cu regularitate iar când aveau loc - acestea se petreceau tot la demisol, în semiîntuneric, fum de țigară şi miros de la sistemul de canalizare nefuncțional. În privința Penitenciarului nr. 16-Pmncul, invocă următoarele obiecții: celula în care a fost deținut era supraaglomerată, în aceasta erau deținuți 6 condamnați; pereții celulei erau mucegăiți, sistemul de aerisire era ineficient iar din cauza condițiilor insalubre în celulă erau șoareci, gândaci; în cea mai mare parte a deținerii sale în IP-16 nu a beneficiat de apă potabilă; aceasta avea un gust şi un miros respingător. Doar câteva ore în timpul nopții aceasta avea un gust acceptabil. Acest fapt se datora sistemului de filtrare a apei care, pe parcursul zilei fiind suprasolicitat, era ineficient; pe parcursul a două săptămâni doar o singură dată a avut posibilitatea să facă baie. Astfel condamnatul Bejan Serghei consideră că pedeapsa detențiunii pe viață în cazul său este contrară art. 3 din Convenție deoarece aceasta este ireductibilă, aceasta nu trece testul exigențelor impuse prin jurisprudența CtEDO, unei condamnări la detenție pe viață.

Prin încheierea Judecătoriei Orhei, sediul Rezina din 05 ianuarie 2024, s-a admis parțial plângerea depusă de condamnatul Bejan Serghei, declarată împotriva administrației instituției penitenciare, Penitenciarul nr.17 Rezina, cu privire la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

S-a constatat faptul că, condamnatul Bejan Serghei, a fost deținut în Penitenciarele nr.13 Chişinău și nr. 17 Rezina, perioadele 18.12.1992-25.08.2020 și 08.09.2020- 18.12.2023 (data examinării cauzei în fond) - o perioadă cumulativă de 11308 zile, în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

S-a explicat lui Bejan Serghei că este în drept să se adreseze cu acțiune separată în procedura contencioasă în vederea reparării prejudiciului cauzat pentru condiții precare de detenție care contravin prevederilor art. 3 CEDO, dacă va considera de cuviință.

S-a respins pretențiile condamnatului Bejan Serghei pentru perioada detenției în Penitenciarul nr. 16 – Pruncul.

Nefiind de acord cu încheierea instanței de fond, aceasta în termen a fost contestată cu recurs de către directorul adjunct al Penitenciarul nr.17 Rezina, comisar-șef de justiție, Vitalie Ciuban care a solicitat admiterea cererii de recurs, casarea încheierii Judecătoriei Orhei sediul Rezina din 05 ianuarie 2024, pronunțarea unei noi decizii potrivit modului primei instanței, prin care plângerea depusă de condamnatul Bejan Serghei prin prisma art. 3 CEDO să fie respinsă ca fiind neîntemeiată și nefondată, precum și tardiv înaintată.

La data de 29 noiembrie 2024, prin încheierea Curții de Apel Bălți, prin prisma art. 447 alin. (1) Cod de pr. penală, s-a comunicat participanților la proces că, recursul se judecă fără prezența părţilor la proces, totodată în vederea examinării cauzei sub toate aspectele procedurale, prin esența art. 447 alin. (2) Cod de pr. penală, sa comunicat subiecților vizați în speță posibilitatea de a depune referință asupra recursului formulat împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Rezina din 05 ianuarie 2024.

Până la data examinării cauzei, părțile nu au prezentat referințe pe marginea recursului, fapt ce nu împiedică examinarea lui.

Verificând argumentele invocate de recurent în raport cu materialele prezentate instanței de recurs, Colegiul în ordinea art. 449 alin. (1) pct. 1) lit. a) Cod pr. penală, va *respinge recursul declarat, păstrând neschimbată hotărârea atacată*.

În susținerea soluției adoptate Colegiul penal reține că, potrivit art. 469 alin. (1) pct.17[1]) Cod de procedură penală, la executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la constatarea condițiilor de detenție a condamnaților.

În conformitate cu art. 437 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, pot fi atacate cu recurs alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

Conform art. 448 alin. (1) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanţa verifică legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanţa de recurs.

Potrivit art. 449 alin.(1) pct.1) lit. a) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanţa adoptă una din următoarele decizii: respinge recursul, menținând hotărârea atacată, dacă: *recursul este nefondat*.

În motivare soluției, Colegiul reține că remediul național preventiv și compensator a perioadei detenției în condiții de penitenciar contrar prevederilor art. 3 CEDO și a jurisprudenței CtEDO, a fost pus în aplicare la 01.01.2019 prin Legea nr. 272 din 29.11.2018 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, garantându-le condamnaților ce își execută pedeapsa în instituțile penitenciare din țară, reducerea termenului ei în conformitate cu legislația procesual penală în vigoare.

Urmare a adoptării cadrului legal intern, CtEDO a respins ca inadmisibile, mai multe cerințe formulate de condamnați referitor la despăgubiri pentru condițiile precare de detenție, reiterând în cauza Drăniceru vs RM din 12.02.2019, că având în vedere noul remediu preventiv și compensatoriu pentru condițiile inadecvate de detenție, instituit în Republica Moldova în baza Legii nr.163 din 20 iulie 2017 (în vigoare din 1 ianuarie 2019) și a Legii nr. 272 pentru modificarea Codului de procedură penală, acesta în principiu ar putea remedia în mod adecvat încălcările Convenției provocate de anumite condiții precare de detenție. Cu toate acestea, Curtea subliniază că această concluzie nu va prejudicia în niciun fel o eventuală reexaminare, după caz, a chestiunii cu privire la eficiența remediului respectiv în funcție de deciziile pronunțate de către instanțele naționale și a executării lor efective, ea păstrându-și competența de ultim control cu referire la plângerile formulate de către eventualii reclamanți care vor epuiza căile de recurs interne disponibile.

De asemenea, Curtea a considerat că odată cu punerea în aplicare a legii nominalizate, remediul național intern ar putea a priori a fi considerat efectiv pentru contestarea condițiilor proaste de detenție în Republica Moldova, fiind disponibil persoanelor condamnate sau plasate în arest preventiv, precum și persoanelor eliberate din detenție, cu condiția respectării termenelor prevăzute de către noile prevederi interne și cu referire la caracterul compensator al remediului.

În contextul dat, reclamantul trebuie să beneficieze de noul remediu, în vederea obținerii la nivel național a recunoașterii violării și, după caz, a unei despăgubiri adecvate. Iar dacă el nu o va obține la nivel național, va avea posibilitatea adresării la CtEDO cu o nouă cerere în termen de șase luni după epuizarea căilor ordinare de recurs intern, Curtea rezervându-și posibilitatea examinării coerenței dintre jurisprudența instanțelor naționale cu propria sa jurisprudență, precum și eficiența remediului atât în teorie, cât și în practică.

Ținând cont de faptul, că prescripția reprezintă termenul general în interiorul căruia persoana poate să-şi apere dreptul încălcat pe calea înaintării unei plângeri în instanța de

judecată, la caz fiind pus în aplicare cel stabilit de art. 473/2 alin. (5) Cod pr. penală, pus în aplicare la 01.01.2019 prin Legea nr. 272, Colegiul consideră, că condamnatul Bejan Serghei perfect s-a încadrat în el, aflându-se la situația inițială în condiții de detenție, sesizând instanța la 10 august 2023 în interiorul termenului de șase luni stabilit prin lege.

Reieșind din raportul administrației Penitenciarul nr.17 Rezina nr.2/2854 din 22 septembrie 2024, (f.d.13-19) și raportul suplimentar nr.2/3651 din 18.12.2023 condamnatul Bejan Serghei s-a aflat în detenție în instituțiile penitenciare după cum urmează:

- **penitenciarul nr. 13 Chișinău**: 03.06.2019-13.06.2019;
- **penitenciarul nr. 16 Pruncul**: 25.08.2020-08.09.2020;
- **penitenciarul nr. 17 Rezina**: 08.06.2001- 03.06.2019, 13.06.2019-25.08.2020 și 08.09.2020 până în prezent.

De rând cu aceasta, la soluționarea plângerii înaintate Colegiul penal reține că, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei, că articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura şi tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe şi de comportamentul victimei *(cauza Mozer c. Republicii Moldova şi Rusiei, 23 februarie 2016, § 117; cauza Rotaru c. Moldovei, 15 februarie 2011, §30; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 62).*

La constatarea condițiilor de detenție instanța națională va ține cont de faptul că, maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă. El depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, urmările sale fizice şi psihice şi, în unele cazuri, de sexul, vârsta şi starea sănătății victimei *(cauza Irlanda c. Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, § 162; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 63).*

Totodată, statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul şi metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inerent detenției şi că având în vedere exigențele detenției, sănătatea şi integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenței medicale necesare *(cauza Kudla c. Poloniei, 26 octombrie 2000, § 94).*

Atunci când sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum şi durata detenției *(cauza Ostrovar c. Moldovei, 13 septembrie 2005, § 80).*

În acest sens instanța de recurs reține că, în cererea depusă s-a invocat aflarea condamnatului pe parcursul unei perioade de timp în Penitenciarul nr. 13 Chișinău, Penitenciarul nr.17 Rezina și Penitenciarul nr.16 Pruncul în condiții inumane și degradante, care sunt contrare prevederilor art. 3 CEDO.

Astfel, la examinarea cauzei în recurs, instanța ierarhic superioară analizând raționamentele primei instanței va însuși motivarea soluției prin faptul că, în urma studiului rapoartelor prezentate de către administrația instituției penitenciare nr.17 Rezina, s-a stabilit că s-a prezentat o informație generală cu privire la suprafața ce revine unui deținut în celulele în care a fost deținut Bejan Serghei, din care reiese suprafața de sub limita minimă de 4 m^2 per deținut, nefiind probată și respectarea condițiilor referitor la accesul la lumina de zi, indicându-se că iluminarea este asigurată atât natural prin intermediul geamurilor cât şi artificial prin intermediul instalațiilor electrice, că ventilarea era artificială, că deținuții sunt asigurați cu

minimul necesar pentru trai, că deținuții zilnic sunt verificați de către personalul medical cu acordarea ajutorului medical ori de câte ori este nevoie sau la cerere, or sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare (art.473^3 alin (2) din Cod de procedură penală).

Subsecvent, Colegiul penal conchide că, prima instanța just a reținut că argumentele reprezentatului Penitenciarului nr.17 la aceste aspecte sunt declarative și lipsite de suport probatoriu.

Or, în opinia Colegiului penal prima instanță corect nu a neglijat posibilitatea survenirii unor îmbunătățiri ale condițiilor de detenție în perioada ulterioară constatărilor efectuate de către aceste instituții, însă în lipsa unor probe ale administrației instituției penitenciare în care s-a aflat condamnatul, care ar fi răsturnat prezumția de încălcare a condițiilor invocate de către ultimul, duc la concluzia că argumentele din plângerea pendinte sunt justificate.

Probele anexate la raportul instituției penitenciare nu combat argumentele condamnatului Bejan Serghei, iar ca urmare se consideră că dificultățile cu care s-a confruntat condamnatul pe parcursul detenției sale în Penitenciarul nr. 13 Chișinău și Penitenciarul nr.17 Rezina, și anume: suprafața de sub limita minimă de 4 m^2 per deținut, nefiind probată și respectarea condițiilor referitor la accesul la lumina de zi, indicându-se că iluminarea este asigurată atât natural prin intermediul geamurilor cât şi artificial prin intermediul instalațiilor electrice, că ventilarea era artificială, că deținuții sunt asigurați cu minimul necesar pentru trai, că deținuții zilnic sunt verificați de către personalul medical cu acordarea ajutorului medical ori de câte ori este nevoie sau la cerere; au depășit nivelul inevitabil de suferință, atingându-se pragul de severitate garantat de art. 3 a Convenției. Or, conform jurisprudenții CtEDO în cauza *Shishanov c. Moldovei din 15 decembrie 2019*, aglomerarea penitenciarelor, cu asigurarea normei de spațiu locativ mai mic de 4 m^2, este suficientă pentru a concluziona, că condițiile de detenție suportate de reclamant au depășit nivelul de gravitate prevăzut de articolul 3 din Convenție.

În situația dictată, instanța de fond cumulând perioadele expuse supra, determinat a stabilit că condamnatul Bejan Serghei s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr. 13 Chișinău și Penitenciarul nr.17 Rezina, în total – *11308 (unsprezece mii trei sute opt) zile.*

Respectiv, constatând motivarea instanței a fi una plauzibilă, Colegiul o preia în tot și o însușește, ceea ce este în corespundere cu jurisprudenţa CtEDO în cauza Albert vs. România din 16.02.2010, potrivit cărei, instanțele naționale deși au obligația să-și motiveze deciziile, acest fapt totuși nu impune acordarea unui răspuns detaliat pentru fiecare argument (Van de Hurk vs Olanda, 19 aprilie 1994, pct. 61), pentru respectarea caracterului echitabil a procesului, fiind necesar ca instanţa internă, fie prin însuşirea motivelor furnizate de o instanţă inferioară, fie prin alt mod, să examineze chestiunile esenţiale supuse atenţiei sale.

În atare circumstanțe, instanța de recurs reține că instanța de fond a pronunțat o încheiere întemeiată şi motivată, iar în situația în care instanța și-a motivat decizia luată, arătând în mod concret la împrejurările care infirmă/afirmă acuzația, permițând părților să utilizeze eficient orice drept de recurs eventual, o curte de apel/recurs poate, în principiu, să se mulțumească de a relua motivele jurisdicției de primă instanță *(Hotărârea CtEDO Garcia Ruis versus Spania).*

În sensul celor descrise supra, Colegiul penal apreciază conținutul recursului declarat de către directorul adjunct al Penitenciarul nr.17 Rezina, comisar-șef de justiție, Vitalie Cuiban ca

fiind o expunere a dezacordului cu soluția adoptată pe caz, ne având un substrat motivator întru admiterea unei soluții de casare.

Reieșind din cele expuse, Colegiul penal reține caracterul neîntemeiat a recursului formulat de către reprezentantul Penitenciarul nr.17 Rezina, fapt pentru care îl va respinge, păstrând neschimbată soluția instanței de fond ca fiind una întemeiată și motivată.

În corespundere cu art. 449 alin. (1) pct. 1) lit. a) Cod pr. penală, Colegiul penal,

D E C I D E :

Recursul directorului adjunct al Penitenciarului nr.17-Rezina, Vitalie Cuiban împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Rezina din 05.01.2024 la plângerea condamnatului **Bejan Serghei** împotriva administrației instituției penitenciare referitor la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se respinge ca nefondat, încheiere care se menține fără modificări.

Decizia este irevocabilă.

Președintele completului **Ion Talpa**
Judecători: **Oxana Mironov**
Ghenadie Liulca